

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Narodna letna 60 din za inozemstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, dvostr. posebe. Pošt. šeb. rač. 11.153. Telefon 45-86

Novim društvenim odborom

Naša okrajna društva si volijo letos nove odbore, in sicer za dobo treh let. Zdi se nam, da ne bo odveč, če se na pragu novega razdobja kritično ozremo na naloge, ki bi se morale že v preteklosti naše organizacijske dejavnosti izvesti, a čakajo požrtvovalnih novih delavcev, da jih z vso potrebno resnostjo in realnim pogledom vzamejo v pretres. Tudi naši učiteljski odbori ne smejo prezreti važnega dejstva, da se bližajo i zanje pomembni časi, ki ne dopuščajo več lahkega sloga našega dosedanjega društvenega življenja, marveč terjajo od vsakega poedince, da zastavi vse svoje sile tam, kjer ga kličejo nujne potrebe stanu, slovenskega ljudskega šolstva in splošne narodne izobrazbe.

Nujno potrebno je, da naša društva ne živijo več iz dneva v dan, da ne čakajo več po izbiri svojega delokroga ter da ne prepuščajo svoje ladje slučajnim vetrovom, ki naj bi jo poganjali v idiličnem tempu sem pa tja.

Resni časi zahtevajo resnih ljudi in kdor se ne zaveda niti danes še, da začenjajo tudi za naša društva in njihove odbore izredno pomembna leta, bo našemu stanu le v korist, ako ne zavzame odločilnih mest v našem organizacijskem življenju. Na vodilna mesta spadajo edinole člani z globokim čutom odgovornosti, z bistro iniciativnostjo ter vsak čas pripravljeni, priskočiti s požrtvovalno marljivostjo na pomoč povod, kjer se zdi, da delo ne napreduje, da pojema aktivnost članstva ter da grozi splošna letargija zadržati vsak idealen vzpon k napredku in borbeni volji.

Ni potrebno še posebe poudarjati, da pripada v tem prizadevanju vprav našim društvenim odborom levji del te težke naloge. Prepričani smo, da se visoki cilji ne dajo doseči nikjer brez dobro premišljenega načrta. Zato pozivamo vse nove odbore, da se zlasti v prvih mesecih svoje funkcijske dobe sestajajo v pogostih sejah ter temeljito proučujejo vse možnosti in izogib napakam in opustitvam v preteklosti, ter z namenom, sestaviti si točen in podroben program za čas svoje triletne funkcije. Pri vseh nadaljnjih sestankih naj si iskreno kritično medsebojno polagajo obračun svojega dela, svojih uspehov in neuspehov ter naj iščejo z vso potrebno samostrogostjo vzroke dejanskega stanja. Ni je društvene bolezn, ki bi se, pravočasno ugotovljena ali predvidena, ne dala omiliti ali celo preprečiti, če odbori nimajo namena, brezbrizno in fatalistično zatiskati oči pred grozicim poslabšanjem društvenega stanja.

Pozivamo pa tudi vse ostalo članstvo, da po eni strani kritično opazuje in ocenjuje svoje odbore prav po takim načrtu izvrševanju postavljenega si delovnega programa, po drugi strani pa, da jih podpira v vseh potrebnih akcijah s svojim sodelovanjem, z lastnimi pobudami in z vsakočasno pripravljeno stoji jim solidarno ob strani, ko gre za brambo naše stanovske morale in svobode za brambo naših interesov in pravic.

V upravne društvene odbore spadajo najpoštenjeji, najposobnejši in najdelavnejši tovariši in tovarišice in to brez ozira na njihov svetovni nazor in politično pripadništvo. Nujno potrebno je, da se odbori po možnosti okrepe z mladimi silami, ki naj tako čimprej pomagajo graditi in izpopolnjevati tisto organizacijo, ki jim bo za najdaljšo dobo edina opora in uteha v težkih borbah poklicnega življenja. Vprav mladi kolegi imajo največji interes, da jim delo in izkušnje v organizaciji ne ostanejo s sedmerimi pečati zaprta knjiga, kajti njihova je bodočnost in kakor si bodo postiljali, tako bodo ležali.

Nočemo se spuščati zaenkrat v podrobnosti delovnih programov, ki naj si jih vsi novi odbori sestavijo za svojo triletno funkcijsko dobo, dosedanje izkušnje nam pa nalagajo dolžnost, da se dotaknemo vsaj nekaterih nalog, ki se nam zdi temeljne važnosti za vse naše bodoče delo v organizaciji.

Brez smotrne delitve dela med poedinimi odborniki, ki prevzamejo vsak svoj resor pod osebno odgovornost, bo gotovo sleherno načrtno delo neizvedljivo. Kjer poedinii odborniki ne odgovarjajo za naložene jim in prevzete funkcije v okviru društvenega življenja, tam tudi celoten odbor nima dovolj čute odgovornosti ter je tako primoran — v lastno pomirjenje — da išče krivice za neuspehe izven svoje organizacijske edince in to večinoma v višjih instancah ali pa v sili razmer.

Točna evidenca osebnih in stvarnih razmer, sistematično in kartotečno vodena za ves okraj, mora biti prva podlaga za vse odborovo delo. Društveni tajniki bi morali imeti natančen vpogled v zadnjo zakonito vas ter bi morali biti v stanju, dati vsak čas točne informacije o vseh personalnih in šolskih razmerah svojega delokroga.

K tej nujno potrebni evidenci doprinašajo vsi odborniki svoje resorne prispevke. Šele na osnovi takega vsestranskega vpogleda more odbor sestaviti delovni program za učiteljsko društvo. Vse društvene akcije, vsa predavanja in organizacijski napori mo-

Treba je izpregovoriti odkrito besedo

Odbor Slomškove družbe, ki izdaja mladinski list »Vrtec«, je v začetku letošnjega šolskega leta razširil med ljudstvom na desetisoče letakov, naslednje vsebine:

Katoliškim staršem!

Pričela se je šola. Svojim otrokom morate zopet nabaviti različnih šolskih potrebščin. Poleg zvezkov in knjig Vam priporočajo gg. učitelji(ce) tudi nabavo različnih mladinskih listov, češ da so potrebni pri pouku in vzgoji. Res je to. Resnica pa je tudi, da moramo izmed listov za mladino izbrati najboljši. Po mnenju katoliških učiteljev in veroučiteljev je med najboljšimi katoliškimi mladinskimi listi »Vrtec«. Je najstarejši slovenski mladinski list, ki obhaja letos svojo 70-letnico. Njegov dolgoletni sloves, njegova vsebina, ki vodi mladino v katoliško smer, jo vzgaja za Boga, dom in domovino, je zagotovo, da je prav ta list najprimernejši za slovensko katoliško mladino. Starši! Vaša dolžnost je, da budno pazite, kakšne knjige in liste prinašajo Vaši otroci v hišo. Ob številnih mladinskih listih, ki se ponujajo Vašim otrokom, je naj vse važna, da se odločite za onega, ki boste zanj lahko odgovarjali pred Bogom in svojo vestjo.

Na vsaki šoli je g. učitelj, gđc, učiteljica ali g. veroučitelj, ki bo oskrbel Vašim otrokom katoliški mladinski list »Vrtec«. Cena mu je: din 2,50 na mesec ali din 22,50 na leto, za kar dobi vsak naročnik tudi 2—3 mladinske knjižice.

Katoliški starši, Vašim otrokom »Vrtec« v roko! Naj bi bil »Vrtec« znak vzajemnosti med katoliškimi vzgojitelji: starši, duhovniki in učitelji.

Odbor Slomškove družbe.

Po vseh neuspešnih reklamah in klevetah nasproti »Našemu rodu«, ki smo jih doživeli v zadnjih letih in po pozivu »Slomškove družbe« o priliki njenega občnega zbora, v katerem poziv napoveduje potrebo nastopa proti mladinskim listom, ki delajo na prikrit način propagando »za levičarsko orientacijo mladine«, po vseh teh smešnih pojavih, smo moralno logično pričakovali, da se bo borba stopnjevala do takega načina napadalne reklame in farizejstva. Drugače ne moremo imenovati zgoraj ponatisnjeni letak. Farizejstvo tiči v

tem, da nikjer letak ne omenja nobenega lista, ki bi po svoji vsebini ne bil »katoliški«, a mora vzbuditi v vsakem čitatelju letaka prepričanje, da je edini katoliški list »Vrtec«, za katerega se morajo starši odločiti ob številnih mladinskih listih, ki se ponujajo njihovim otrokom, vsi ostali listi pa da so »nekatoliški«, ki ne vodijo mladine v »katoliško« smer. Ta poziv ni ostal brez odziva. Ves aparat je stopil v službo za lažji »odgovor pred Bogom in vestjo« in pričel se je moralni pritisk na starše. Posebno na večjih šolah se je naravnost diktirala otrokom naročba za »Vrtec«, ponekod so se zato angažirale prižnice in neke se je celo zgodilo, da se je »Naš rod« konfisciral v hišah, kjer so bili otroci nanj naročeni.

Licemerno farizejstvo tiči tudi v tem, da izdajatelj letaka dobro veda, da je »Naš rod« ves čas svojega obstoja upošteval etična nagajanja našega naroda, kar je dokazal najbolj s tem, da si je za versko-vzgojne članke pridobil celo vrsto katoliških piscev, med katerimi je bil tudi ljubljanski nadškof g. dr. Rožman. Med sodružniki »Našega roda« je tudi sedanjí urednik »Vrtea«, ki je bil obenem do zadnjega aktiven član in celo podpredsednik odbora »Mladinske matice« in dobro poučen o namelih in stremljenjih »Mladinske matice« in o katerem se zaradi tega čudimo, da je mogel dovoliti kot urednik take vrste agitacije, ali da ni izvajal konsekvence, če se je letak izdal brez njegove vednosti.

Vse to so sestavljali letaka dobro vedeli ali — s kvaliteto konkurirani — to je predolga in premalo udobna pot. Čemu tudi, ko pa so druga sredstva na razpolago. Ubiti vse, kar je konkurenčnega — to se pravi postati najboljši.

Taka miselnost, katere posledica je način borbe, kakršnega izraža uvodoma omenjeni letak, je tudi neka vrsta defetizma, podobnega onemu, ki se širi med našim ljudstvom že dvajset let in katerega sadovi so se pokazali v zadnji dobi v raznih variantah.

Te sadove naj imajo gospodje pred očmi, ko sestavljajo podobne letake, morda bo to močnejše od tega, kar terja od njih njihov značaj. Saj imajo primer celo v svetem pismu, kako bridka usoda čaka tiste, ki hočejo izrabiti svetišče kot okvirno reklamo za svojo robo.

Za stanovsko skupnost

Učiteljska organizacija JUU je od samega svojega začetka vraščena v organsko življenje našega naroda. Zaradi tega svojega zrasta z narodom je doživljala vse spremembe njegovega življenja. Najjasnejša slika razmer v narodu pa so bile naše učiteljske skupščine. Tu, na naših učiteljskih skupščinah so prišli vsi globoki in plitvi, a napihnjeni problemi na površje, ter so se prednašali z načinom, ki je pa značilen za naše narodno življenje.

Dokler je bila borba v organizaciji samo med stanovsko smerjo in politično (čeprav mogoče pri nekaterih navdihnjenju iz idealnih pobud), so se široka narodna vprašanja in splošni učiteljski interesi vedno reševali po načelu, kako bi bilo najkoristnejše za narod. Vodstvo združenja je izločalo vse strankarsko-politične činjenice in iskalo samo prave narodne, šolske in stanovske koristi. Pri tem delu je hrvatski del JUU vedno tovariški in izdatno podpiral vodstvo.

Zadnja skupščina JUU v Banja Luki je prikazala naše razrvane razmere v žarki luči. Hrvatski tovariši so zapustili skupščino.

Vsekakor so imele posebne razmere v tedanji savski in primorski banovini odločilen vpliv na učiteljstvo, ter so v delu hrvatskega učiteljstva prevladali politični vidiki nad stanovskimi. Vprašanje je le v tem, ali je utopitev v splošni politični položaj za stan, a tudi za šolo in narod koristna?

Časopisi poročajo, da razna hrvatska učiteljska društva zahtevajo ukinitve sekcije

rajo izhajati nujno iz obstoječega stanja, ker le iz njega dobivajo svoj najjačji argument ter življenjsko in eksistenčno nujnost. Tako pripravljani in do potankosti informirani odbori bodo postali steber vse organizacije ter najboljše in edina podpora centralnim organizacijskim instancam v njihovem nadaljnjem delu.

Brez teh stebrov pada vsa naša organizacija v kaos in nedelje, kajti solidnost vsake stavbe je odvisna od trdnosti njenih temeljev. Teh temeljev je do sedaj naša organizacija po večini pogrešala, zato se mora velik del naših neuspehov pripisati na rovaš tej pomanjkljivosti.

Šele ko bo ta zavest prodrla v sleherne novega odbornika, bo zaživelo naše združenje lepše in plodnejše življenje.

Ako snujejo najrazličnejša društva mednarodne zveze v svrhu učinkovitosti dela, je toliko potrebnejša skupna učiteljska organizacija pod istim državnim krovom. Zamisel o lastni moči in samohotni blokadi je zmotna, je samomor stanu v škodo naroda in države.

Zato smatramo, da je treba v vsakih razmerah očuvati razsoden pogled na dogajanje ter ne rušiti tam, kjer ni treba, ampak naj se v vsakih razmerah iz obstoječega poskuša ustvariti lepše in boljše. Vodstvo JUU, prav tako pa tudi »Učiteljski tovariš« sta ponovno naglašala, da je treba dati našemu organiziranemu telesu več svobode in prožnosti. Ne smatramo organizacije za okosteno trdnjavo, ki jo je treba braniti, treba jo je le preurediti tako, da bo ustrezala novim nalogam.

Kakšna naj bo nova oblika učiteljske organizacije ima hrvatsko in vse jugoslovansko učiteljstvo sedaj priliko razpravljati. Naj bo to dnevni red učiteljskih občnih zborov, ne pa odcep od materne telesa in od skupnih idealov!

Db.

O nadzornikih in nadzorovanju

Po zakonih imajo prednost za zvanje sreskega, oziroma banskega šolskega nadzornika diplomirani filozofi, oziroma absolventi višjih pedagoških šol, a učitelji ljudskih šol le dotlej, dokler ni dovolj števila po zakonu kvalificiranih moči. Doslej vsi sreski šolski nadzorniki učitelji ljudskih šol in tudi dosedanjí oblastni in banski šolski nadzorniki so bili učitelji, ki so se vsi odlikovali po svojem pedagoškem delu.

Ne bo odveč izpregovoriti nekaj besed o nadzorovanju in lastnostih, ki jih mora imeti vsak nadzornik. Od učitelja v razredu se zahteva, da predela z učnim načrtom predpisano snov. Toda mnogo večjega pomena je vzgojna izobrazba mladine. Učni uspehi niso trajni, otrok bo pozabil mnogo ali včasih tudi vse, kar se je naučil v šoli. Oblikovanje značaja pa je trajno. Kar bo pridobilo učenčovo srce, kar bo učitelj dal otroku dobrega od svoje osebnosti, to bo ostalo trajno. Ta srčna izobrazba mladine je najtežje ocenljivo delo učitelja. Za dosego učnega in vzgojnega smotra je treba mnogo dela, učitelj ga mora opravljati z veseljem in voljo. Brez notranje soudeležbe pri pouku ni napredka. Mehanično delo daje le mehanično, zunanjo izobrazbo, četudi je na videz pohvalno. Učitelj ne sme biti uradnik, ki pretolče predpisane ure in predela predpisano snov. Mora se vglobiti v učenčovo dušo, poznati otrokove dispozicije, upoštevati in študirati domače socialne razmere in živeti za poklic. Vse to je treba jemati v obzir pri nadzorovanju.

Teoretično je lahko predelati in naučiti predpisano snov. V podrobnem šolskem delu pa je to docela drugače. Učitelju se stavijo pri delu vse mogoče zapreke, ki jih ne upoštevajo in ne more upoštevati učni načrt in jih ne poznajo in ne morejo spoznati nadzorniki, ki jih sami niso preizkusili. Teh zaprek je vse polno. Domače socialne razmere velikokrat docela onemogočajo učne kakor vzgojne napotke, n. pr.: Otroci služijo v gospodarstvu, da nima časa za učenje niti ga ne pošilja redno v šolo. Oče drugega učenca je pijanec, pred katerim morajo bežati žena in otroci. Starši se ne zanimajo za učiteljevo delo, ga omalovažujejo ter s tem ubijajo veselje do učenja v otroku. Otroci morajo pomagati pri poljskem delu in neredno obiskujejo šolo. V letnem času morajo pomagati na polju, pozimi pa ne morejo v šolo radi snega ali radi slabe obleke in obutve. Razne bolezn in druge nesreče povzročajo nereden pouk, in slaba hrana, težko delo v nežnih letih, socialna revščina in pijančevanje onemogočajo potrebno pozornost v šoli in normalni duševni razvoj otroka. In še nebroj drugih nepredvidenih in neopisljivih zaprek zavira uspešno šolsko delo. Ne bom pretiral, če rečem, da je več ali manj uspešno delo odvisno od zadovoljstva učitelja. Ravno tako mora nadzornik upoštevati te učiteljeve razmere in počas-

Usebina:

Novim društvenim odborom.
Treba je izpregovoriti odkrito besedo.
Za stanovsko skupnost.
O nadzornikih in nadzorovanju.
Spomini na prvo zborovanje učiteljske »Zaveze«.
Poslednji naš stanovski tovariš iz konkordatske dobe.
LISTEK: Jesenski motiv.
Splošne vesti. — Osebnosti zadeve. — Učiteljski pravnik. — Naša gospodarska organizacija. — Učiteljska tiskarna. — Kaj vse pišejo. — Mladinska matica. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.